

ዳኞች፡- ሓገስ ወልዱ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሣ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- ወ/ሮ ምንያ ገ/ሥላሴ - አልቀረቡም

ተጠሪዎች ፡- ወ/ሪት መሠረት ዓለማሁ - አልቀረቡም

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርምራ ሲሆን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር ጉዳይ የቀረበው በጋብቻ ተሳስረው የነበሩ ተጋቢዎች ለረዥም ጊዜ ተለያይተው በመኖራቸው ምክንያት ይህ የትዳር ግንኙነት ተቋርጧል የሚባለው እንዴት ነው? የሚለውን አከራካሪ ነጥብ አስመልክቶ የአ/አበባ ከተማ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በአብላጫ ድምፅ የሰጠውን ዳኝነት ከዚህ ቀደም በዚህ በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ይህንን የህግ ጥያቄ አስመልክቶ ከሰጠው ትርጉም ጋር በማገናኘብ አግባብነቱን ለመመልከት በሚል ነው፡፡

የጉዳዩም መነሻ የአሁን አመልካች በአ/አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሚስትነታቸውን የሚያረጋግጥ ውሳኔ ካገኙ በኋላ የአሁን ተጠሪ የሚችል ልጅ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 358 መሰረት ይኸው ውሳኔ መብታቸውን እንደሚነካ በማስረዳት የክርክር ተካፋይ ከሆኑ በኋላ አመልካችና ሚች አባቴ በህግ በታወቀ የጋብቻ ሥርዓት ግንኙነት አልመሰረቱም፤ ጋብቻ አለ እንኳ ቢባል አመልካች ከአስር ዓመታት በላይ ኑሯቸውን ውጭ አገር አድርገው ተለያይተው የኖሩ በመሆኑ ጋብቻው ፈራሽ ነው፡፡ በመሆኑም የተሰጠው የሚስትነት ማረጋገጫ ውሳኔ ይሰረዝልኝ በማለት ተከራክረዋል፡፡

ፍ/ቤቱም ጉዳዩን እንደገና አንቀሳቅሶ የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ከሰማ በኋላ በአመልካችና በሚች መካከል የጋብቻ ግንኙነት ስለመኖሩ በሁኔታ ተረጋግጧል፡፡ ምንም እንኳ አመልካችና ሚች ጋብቻቸው ባለበት ጊዜ በተለያየ ሀገር ተለያይተው መኖራቸው ቢታወቅም ጋብቻቸውን ቀሪ አያደርገውም፡፡ ምክንያቱም በፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ አንቀጽ 55 እንደተመለከተው ተጋቢዎች በስምምነት ለተወሰነ ወይም ላልተወሰነ ጊዜ ተለያይተው መኖር እንደሚችሉና መብታቸው ስለመሆኑ ተመልክቷል፡፡ ስለሆነም የአሁን አመልካች የሚች ሚስት ናቸው በማለት የተሰጠው የሚስትነት ማረጋገጫ ውሳኔ ሊሰረዝ የሚችል አይደለም በማለት ወስኗል፡፡ የአ/አበባ ከተማ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የአሁን አመልካችና ሚች የጋብቻ ግንኙነት የነበራቸው ስለመሆኑ በማስረጃ መረጋገጡን ተቀብሎ፤ ነገር ግን ሁለቱም ለ18 ዓመታት ያህል ተለያይተው

በመኖራቸው ምክንያት የቀጠለ የትዳር ግንኙነት እንዳልነበረ መረዳት ይቻላል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 31891 ለረዥም ጊዜ ተለያይተው ከኖሩ፤ በዚህም ጊዜ ውስጥ የባልና ሚስት ዓይነት ግንኙነት ያልነበራቸው ሰዎች ሚስትነት ወይም ባልነት ተረጋግጦ ማስረጃ ሊሰጣቸው እንደማይችል ያመለከተ ሲሆን በሌሎች የሰበር ሰሚ ችሎት መዘገቦችም ተመሳሳይ የህግ ትርጉም ተሰጥቶበታል። በመሆኑም የሰበር ፍ/ቤት ሚችና የአሁን አመልካች ለ18 ዓመት ተለያይተው የኖሩና በዚህም ጊዜ ውስጥ የትዳር ግንኙነታቸው ባቋረጡበት ሁኔታ የአሁን አመልካች ሚስት ናቸው በማለት የሰጠው ውሳኔ አግባብ ሆኖ አልተገኘም በሚለው ትችቱ መነሻ የሥር ፍ/ቤትን ውሳኔ ሸርታል። የአ/አበባ ከተማ ሰበር ሰሚ ችሎትም ይኸው የይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ውሳኔ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ አልተገኘም በማለት የአሁን ተጠሪን አስቀርቦ ሳያከራክር መዘገቡን ዘግቶታል።

የጉዳዩ አመጣጥ ባጭሩ ይህንኑ ሲመስል ግራ ቀኙ ከዚህ ቀደም በስር ፍ/ቤቶች በየደረጃው ያቀረቡትን ክርክር በማጠናከር በሰበር ደረጃ የፀሁፍ ክርክራቸውን አቅርበዋል።

እኛም ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረናል እንደመረመርነውም የአሁን አመልካችና የተጠሪ አባት ሚች የጋብቻ ግንኙነት የነበራቸው ስለመሆኑ በሰበር ፍ/ቤቶች በተሰጡት ዳኝነቶች የተረጋገጠ ጉዳይ ሲሆን አከራካሪ ነጥብ ሆኖ የተገኘው ይህ የጋብቻ ግንኙነታቸው ሁለቱም ተለያይተው በመኖራቸው ምክንያት ተቋርጧል ወይስ አልተቋረጠም በሚለው ጭብጥ ስር የተሰጠው የይግባኝ ሰሚው እና የሰበር ሰሚው ችሎት ውሳኔዎች ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በዚህ አከራካሪ ነጥብ ስር በሌሎች ወገኖች ክርክር መነሻ የሰጠውን ትርጉም መሰረት ያደረገ ነው ወይስ አይደለም? የሚለው ነው።

የአ/አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ምንም እንኳን የአሁን አመልካችና ሚች በተለያየ ሀገር በመኖራቸው በኑሮ የተለያዩ ቢሆኑም የጋብቻ ግንኙነታቸው ግን ሳይቋረጥ የዘለቀ መሆኑ ተረጋግጧል የሚል ውሳኔ የሰጠው በአሁን አመልካች በኩል የቀረቡትን የሰው እና የተለያዩ የሰነድና ገላጭ ማስረጃዎችን መሰረት በማድረግ ነው። በአኳያው ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በሁለቱ ተጋቢዎች መካከል የነበረው የጋብቻ ግንኙነት መቋረጡን አረጋግጫለሁ ያለው በአመልካች በኩል በቀረበው የሰነድ እና ገላጭ ማስረጃ ሆኖ የቀረበውን በቪዲዮ የተቀረፀውን ምስል ብቻ ምርኩዝ አድርጎ የማስረዳት ብቃቱን በመመዘን እንደሆነ የውሳኔው ግልባጭ አስረጂ ነው። ይኸውም የሥር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት አቅርቦ ከተመለከተውና ለውሳኔው መነሻ አድርጎ ከያዘው ማስረጃ መካከል፤ በአመልካች አማካኝነት የቀረቡት የደብዳቤ ልውውጦችና ፍቶግራፎች ተጠሪዎ የአሁኑ አመልካች በውጭ ሀገር በነበረችበት ጊዜ ከሚች ጋር የነበራት ግንኙነት አለመቋረጡን ያመለክታል፤ የወረዳ 19 መረዳጃ እድር የቀረበው መግለጫ ሚች እና የአሁን አመልካች በባልና ሚስት መመዘገባቸውን አረጋግጦ በመለኩ፤ የቀረበውም የቪዲዮ ፊልም የአሁን አመልካች ከውጭ ሀገር ለሚች በምትልከው ገንዘብ ሚች ቤቱን እየሰሩ መሆኑን በማረጋገጥ የደረሰበትን ውጤት ለባለቤታቸው ለአሁን አመልካች ለመግለፅ መልዕክቱን ለመላክ የተቀረፀ ሲሆን ከዚህ ምስል ሚች ከአሁን አመልካች ጋር የትዳር ግንኙነታቸው ያልተቋረጠ መሆኑን ለመገንዘብ ተችሏል በሚል የማስረጃውን አግባብነትና ሚዛን የመረመረበትን ክፍል ይግባኝ ሰሚው ከፍተኛው ፍ/ቤት ከዕድር የመጣው ማስረጃ የዕድሩ ማህተምም ሆነ ቁጥር የሌለው በመሆኑ ተአማኒነት ያለው ነው ብሎ ለመቀበል የሚቻል አይደለም፤ የግል ደብዳቤዎችና ፍ/ቤቱ የተመለከተው የቪዲዮ ማስረጃ የትዳር ግንኙነቱ ስለመቀጠሉ የሚያመለክት ነገር የሌላቸውና

እምነት የሚጣልባቸው ማስረጃዎች አይደሉም። ለሚች 40 ቀን መታሰቢያ የታተመው የጥሪ ወረቀትም በማንኛውም ጊዜ ሊታተም የሚችል በመሆኑ ታማኝነት ያለው አይደለም የሚለውን ትችት በመስጠት ከጋብቻ የመነጨው ግንኙነት ስለመቀጠሉ በማስረጃ አልተረጋገጠም ከሚል መደምደሚያ ላይ ደርሷል።

በእርግጥ ይህ በፍሬ ነገርና ፍሬ ነገርን ለማስረዳት የቀረበውን ማስረጃ ታማኝነት የመመርመርና የማስረዳት አቅሙን የመመዘን ሥልጣኑ የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት እንጂ ለዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት በህግ የተሰጠው ሥልጣን ባለመሆኑ በዚህ በይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በማስረጃ አመዛዘን ረገድ የሰጠውን ዳኝነት እንደገና ለመመርመርና፤ አግባብነቱን ለማየት የሚቻል አይደለም።

ይሁን እንጂ በአሁን አመልካችና በሚች መካከል የነበረው የጋብቻ ግንኙነት በመኖሪያ ቦታ መለያየት የተነሳ ሳይቋረጥ ግንኙነቱ እንዳለ፤ እንደቀጠለ ነበር በማለት የአሁን አመልካች ያቀረቡት ማስረጃ እና የመጀመሪያው ደረጃ ፍ/ቤት ለሰጠው ውሳኔ ምርኩዝ አድርጎ የያዘው ማስረጃ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በይግባኝ ሰሚነት ሥልጣኑ ትችት ባሳረፈበት የሰነድ እና ገላጭ ማስረጃዎች ላይ ብቻ የተገደበ አይደለም። የሚች እህት የሆኑትን እና የሚች ጎረቤትን የምስክርነት ቃል ሁሉ የያዘ ነው። ለጉዳዩ አግባብነት ካለው የምስክርነት ቃል ውስጥ ሁሉም በአካባቢው በአድር፣ እና በቤት ስራ ማህበር በባልና ሚስትነት እንደሚታወቁ፤ ሚች ሥራ ስላልነበራቸው ተጠሪዎ የቤተሰባቸውን ኑሮ ለመለወጥ ከባለቤታቸው ጋር ባደረጉት ስምምነት ወደ ውጭ አገር ሄደው ሥራ በመስራት በሚልኩት ገንዘብ ቤት መስራታቸውን ሚችም ሲታመም ገንዘብ በመላክ ታስታምመው እንደነበር እስከ ሚች ዕለተ-ሞት በትዳር ሁኔታ ውስጥ እንደነበሩ በመግለጽ ያረጋገጡበት ይገኝበታል።

ስለዚህ የሰው ማስረጃ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ያለው የለም። ክርክርን ለማስረዳት የቀረበን ማስረጃ ከማስረጃው አግባብነት ተቀባይነት እና የማሳመን ብቃት አንጻር በማየት የማይቀበለው ሆኖ በመገኘቱ ምክንያት ሳይመለከተው የቀረ ካልሆነ በቀር ክርክርን በማስረዳት የቀረበን የተከራካሪ ወገን ማስረጃ በዘፈቀደ ውድቅ ማድረግ እንደማይችል ስለማስረጃ አቀባበል በተደነገጉት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 257፣ 258 እና 259 ተመልክቷል። ይህም የተከራካሪ ወገንን የመደመጥ መብት ለማስከበር ሲባል የተዘረጋ ሥርዓት ነው። እንዲሁም የበታች ፍ/ቤት ወይም ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በክርክርና ክርክርን ለማስረዳት የቀረበን፤ የተሰማን ማስረጃ አንድ በአንድ በማገናዘብ በመተቸት፤ የሚቀበለውንና የማይቀበለውን በመለየት ዳኝነት መስጠት እንደሚገባ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 181 እና 182 በተመለከተው የፍርድ አፃፍ ሥርዓት ተደንግጓል። የበላይ ፍ/ቤትም ይህ ዳኝነት የፍርድ አፃፍ ስህተት የማስረጃ አቀባበል ሥርዓት ጉድለት መፈፀሙን የሥር ፍ/ቤቶች የመዝገብ ግልባጭ የሚያስረዳና ሳይመረመርና ሳይታይ የታለፈው የማስረጃ ይዘት በመዝገቡ ላይ ሰፍሮ ከተገኘ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 242 መሰረት በዚህ የመዝገብ ግልባጭ ላይ በመመርኮዝ አስፈላጊውን ዳኝነት መስጠት እንደሚቻልም ተመልክቷል።

ስለሆነም የአሁን አመልካችና የሚች የጋብቻ ግንኙነት ሳይቋረጥ እስከ ሚች ዕለተ ሞት ድረስ ግንኙነት የቀጠለ ስለመሆኑ የሥር የአ/አበባ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በሰው ማስረጃ ያረጋገጠው የፍሬ ነገር ጉዳይ ስለመሆኑ ተገንዝበናል። ይህም ከሆነ በሀገሪቱ ወጥ የሆነ የህግ አተረጓጎምና አፈጻጸም ማስፈን ይቻል ዘንድ እንደ አንድ ስልት ተቆጥሮ በወጣው በአዋጅ ቁጥር 454/97 ድንጋጌ መሰረት የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ከአምስት ያላነሱ ዳኞች ተሰይመው የሰጡት የህግ ትርጉም በበታች ፍ/ቤቶች የአስገዳጅነት ኃይል ወይም ባህርይ

የሚኖረው ትርጉም በተሰጠበት እና ዳኝነት እንዲሰጥበት በቀረበው ጉዳዮች መካከል የተነሳው የፍሬ ነገርና የህግ ጥያቄ የተመሳሰለ ሆኖ ከተገኘ ብቻ ነው።

ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በዚህ አዋጅ መሰረት የተጠቀሰውንና አስቀድሞ ትርጉም የተሰጠበትን በሰበር መ/ቁ 31891 የተሰጠውን ውሳኔ ማየት እንደሚቻለው ሁለቱም ለ12 ዓመታት ተለያይተው እንደኖሩ ተጠሪም በውጭ ሀገር በመኖር ላይ እንዳሉ ሌላ ባል አግብታ ትኖር እንደነበር በክርክር ደረጃ የቀረበው ሳይጣራ የተሰጠ ውሳኔ ስለሆነ እንደገና ተጣርቶ ሊወሰን ይገባል በማለት ለሰጠው ዳኝነት እንዲሁም ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በደፈናው የፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት ትርጉም በሰጠባቸው "ሌሎች መዝገቦች" የሚለው አገላለጽ በሰበር መ/ቁ 14290፤ 20938 የተሰጠውን ለመጥቀስ ተፈልጎ ከሆነም ተለያይተው የኖሩ ተጋቢዎች በየፊናቸው የየራሳቸውን ህይወት ስለመጀመራቸው ሚች ሌላ ሚስት አግብተው ስለመኖራቸው ተረጋግጦ መሆኑ ሁሉ ታይቶ ትርጉም የተሰጠበት ስለሆነ በፍሬ ነገር ረገድ በአሁን አመልካች በምንያ ገ/ስላሴ እና ተጠሪ ወ/ሪት መሰረት ዓለማየሁ መካከል ከተነሳው ክርክር ጋር የሚመሳሰል አይደለም። የሚመሳሰል ባለመሆኑም በአዋጅ ቁጥር 454/97 መሰረት ታይቶ ሊወሰን የሚችል አይደለም።

በመሆኑም የአዲስ አበባ ከተማ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት እና የከተማው ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሳኔ ከማስረጃ አቀባበል ሥርዓትና ከአዋጅ ቁጥር 454/97 አፈጻጸም ረገድ አንጻር ሲታይ የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አግኝተነዋል። በመሆኑም የሚከተለውንም ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. የአዲስ አበባ ከተማ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በመ/ቁ 14194 በ26/2/2003 ዓ.ም. የሰጠው ፍርድ፤ በአ/አበባ ከተማ ፍ/ቤቶች የሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 14801 በ20/7/03 ዓ.ም. በአብላጫ ድምፅ የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348(1) መሰረት ተሸሯል።
2. የአ/አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ 1706/00 በቀን 6/11/2002 ዓ.ም. የሰጠው ፍርድ ፀንቷል።
ይህ የሰበር ክርክር ስላስከተለው ወጭና ኪላራ ግራ ቀኙ ይቻቻሉ።
መዝገቡ ተዘግቷል፤

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ት/ዘ